

Pestprotocol Bavinckschool

1. Doel Pestprotocol

Dit pestprotocol heeft als doel om alle kinderen zich bij ons op school veilig te laten voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan! Het is opgesteld om goed te kunnen reageren op situaties waarin een kind wordt gepest of pest. We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen zodat als er zich ongewenste situaties voordoen, zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken.

Leerkrachten en ouders uit de MR onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol. Dit protocol sluit aan bij de Kanjerboeken en de Kanjertraining die wij op school aan kinderen geven

1.1 Wanneer is er sprake van plagen en wanneer is er sprake van pestgedrag?

Een definitie van pesten op school luidt als volgt: "Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen."

De Kanjertraining omschrijft dat als volgt: Een kind wordt gepest wanneer het herhaaldelijk last heeft van negatieve acties van een ander (fysiek, verbaal of psychologisch, direct of via internet of mobiel) die op hem of haar zijn gericht, en waarbij de macht ongelijk is verdeeld.

Bij plagen is sprake van incidenten. Pesten echter gebeurt systematisch: een aantal keren per week, een keer per week of regelmatig.

Het is belangrijk om het verschil duidelijk te hebben, ook voor de kinderen zelf. Het meest eenvoudig onderscheid is dit: Plagen gebeurt in het zicht van de leerkrachten. Pesten gebeurt achter de rug van leerkrachten. Daarom weet een leerkracht zelden uit zichzelf wat er zich precies afspeelt tussen de kinderen onderling. De leerkracht moet hierover worden geïnformeerd door de leerlingen zelf.

Plagen	Pesten
Gelijkwaardigheid	Machtsverschil
Wisselend 'slachtofferschap'	Hetzelfde slachtoffer
Humoristisch	Kwetsend
Af en toe	Vaak/voortdurend

De Kanjertraining gaat ervan uit dat in de meeste gevallen dat een kind zich gepest voelt, de 'pester' niet de bedoeling heeft de ander pijn te doen. Wanneer de gevolgen voor de gepeste duidelijk worden gemaakt aan de pester, zijn de meeste kinderen bereid hiermee te stoppen. En als dat niet voldoende is, dan wordt duidelijk gemaakt wat de sociale gevolgen voor de pester zelf zullen zijn (cruciaal in het ontstaan en het in stand houden van pesten zijn de reacties van leeftijdsgenoten op de pester. Zolang deze het pesten blijven aanmoedigen, is het voor de pester moeilijker om hiermee te stoppen. Heerst er in een klas een mentaliteit van respect en vertrouwen, dan zal er minder gepest worden dan wanneer er een onveilige sfeer heerst, waarin kinderen zich moeten bewijzen en bezig zijn met hun status in de groep). Pesten gebeurt per definitie achter de rug van degene die kan ingrijpen, zoals een vader/moeder, juf of meester. Dat betekent dat er goed moet worden samengewerkt tussen school en ouders enerzijds en dat kinderen moet worden geleerd hoe zij kunnen aangeven dat zij zich gepest voelen, of merken dat er in hun omgeving wordt gepest.

Pesten komt helaas ook bij ons op school voor. Het is een probleem dat wij onder ogen willen zien en op onze school dan ook serieus willen aanpakken.

Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, kinderen die pesten en de zwijgende groep leerlingen die niets doet), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders).
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanning toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak. Zie hiervoor punt 5: stappenplan.
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan zal er overlegd worden over een andere aanpak, eventueel met hulp van externe instanties. Ook kan er advies gevraagd worden aan de vertrouwenspersonen binnen het team. De Bavinckschool beschikt over meerdere vertrouwenspersonen. Namen staan vermeld in de schoolgids.

2. Preventief pestbeleid

Met behulp van de Kanjerlessen doet de school aan preventie. Kernpunten in de aanpak:

1. De Kanjerafspraken.
2. Denk goed over jezelf en de ander.
3. Pieker niet in je eentje, maar deel je zorgen met de ander, bij voorkeur met je ouders.
4. Denk oplossingsgericht.
5. Geef op een nette manier je mening en doe je voordeel met kritiek die je krijgt.
6. De school maakt onderscheid tussen onvermogen en onwil.
 - o Is er sprake van onvermogen, dan mag deze leerling erop vertrouwen dat hiermee rekening wordt gehouden. De school draagt zorg voor passende hulp of begeleiding. Deze leerling heeft veel te leren in een moeizaam proces. De omgeving heeft daar begrip voor.
 - o Is er sprake van onwil, dan krijgt deze leerling een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer worden gedaan op begrip vanuit de omgeving. Die rek is eruit. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving overal rekening mee moet houden, en dat het onwillige kind om wat voor reden dan ook "de eigen gang" mag gaan.
7. Hulp in de vorm van een maatje/buddy/tutor (bemiddeling).
8. Duidelijk schoolbeleid en handhaving ervan.

2.1 Het klimaat van de school

De Bavinckschool vindt een goed pedagogisch klimaat zeer belangrijk. Dat uit zich in aandacht voor normen en waarden die we vanuit de identiteit van de school belangrijk vinden. Wij stellen daarom een vriendelijk en veilig klimaat, met orde en regelmaat, op prijs. Pas als het kind zich veilig voelt, kan het zich ontwikkelen. Juist regelmaat geeft het kind kansen.

Daarom hanteren we binnen onze school de volgende afspraken in alle groepen en spreken die met de leerlingen door en af. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd van de leerlingen:

- Op deze school gedragen wij ons als kanjers
- Wij zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt, in de school en op het plein
- Wij kunnen elkaar vertrouwen

- Wij helpen elkaar als dat nodig is
- Wij hebben respect voor God, de leerkracht en elkaar
- Wij zorgen goed voor de spullen van onszelf en de ander

De afspraken worden besproken met de kinderen en krijgen een plaats in elke klas. We hopen zodoende dat er een preventieve werking van uitgaat. We spreken de kinderen, die zich niet aan de gemaakte afspraken houden, daarop aan.

De Bavinckschool heeft een methode en volgsysteem voor de sociale veiligheid en de sociaal emotionele ontwikkeling. Het hele team is in het bezit van het certificaat 'Kanjertainer'. Alle groepen werken volgens de principes van de Kanjertraining; vertrouwen, respect, veiligheid en rust. Dit betekent dat elke groep dezelfde pedagogische aanpak hanteert. Alle groepen werken actief aan de Kanjertraining. Twee keer per jaar (oktober en april) wordt het volgsysteem (KanVAS) ingevuld:

- Groep 1 t/m 8: leerkrachtvragenlijst
- Groep 5 t/m 8: leerlingvragenlijst
- Groep 4 t/m 8: sociogram
- Groep 5 t/m 8: sociale veiligheidslijst

Deze gegevens worden verwerkt in een pedagogisch groepsplan. Door middel van het structureel toepassen van de principes van de Kanjertraining, probeert de Bavinckschool de veiligheidsbeleving nog hoger te maken.

De Kanjertraining heeft een heldere aanpak die zeer goed aansluit bij de doelstellingen van het onderwijs en de belevingswereld van de leerling.

Belangrijke Kanjerthema's die aan bod komen:

1. Daders en slachtoffers.
2. Straatcultuur en cultuur van wederzijds respect.
3. Zelfbeheersing.
4. Respectvol gedrag.
5. "Nee" durven zeggen tegen vrienden.
6. Bewust besluiten niet mee te doen aan narigheid.
7. Inhoud geven aan de vijf kanjerregels; we vertrouwen elkaar, we helpen elkaar, we hebben respect voor elkaar, we spelen samen en je gedraagt je als een kanjer.

3. Indien er toch sprake is van pestgedrag?

Indien er toch sprake is van pesten gaan we daar als volgt mee om: we gaan uit van de aanbevelingen uit de hier achter beschreven vijfsporen aanpak. Deze is ontwikkeld door de landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs. Bij de vijfsporen aanpak wordt een actieve bijdrage gevraagd van leerkrachten, ouders, het kind dat pest, het gepeste kind én de medeleerlingen (de zwijgende middenmoot).

3.1 Vijf sporen aanpak:

De leraar (signaleren en aanpakken) - Groepsniveau

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerstverantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren worden ondersteund door het interne zorgteam die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

De ouders

In deze fase zal de leerkracht of het interne zorgteam, afhankelijk van de ernst van de zorg, de ouders

op de hoogte stellen. Desnoods zal er een door school georganiseerd gesprek plaatsvinden met alle ouders uit de groep om te praten over de oplossing. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan het kind dat gepest wordt en begeleidt het kind dat pest. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. Indien nodig vindt er overleg plaats met externe deskundigen (bijvoorbeeld Samenwerkingsverband Unita).

3.2 Hulp aan het kind dat pest

Algemeen:

Er wordt uiteraard met het kind dat pest gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten.

Het advies is om het kind dat pest even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

Begeleiding van het kind dat pest:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste
- Excuses aan laten bieden
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest
- Belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de „stop-eerst-nadenken-houding“
- Een andere manier van gedrag aanleren
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt
- Zoeken van een sport/club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen leuk kan zijn
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD

3.3 Hulp aan het gepeste kind

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen.

Beide vormen van gedrag zijn „aangeleerd“, in de zin van „reacties op uitstoting“. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden.

In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, kanjertraining goede interventies.

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen, luisteren en vragen hoe en door wie er wordt gepest
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een kind dat pest wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- Sterke kanten van de leerling benadrukken
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van het kind dat pest. Het gepeste kind niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of „ik zal het de pester wel eens gaan vertellen“. Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

3.4 Hulp aan de medeleerlingen; de zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pester gaat het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

3.5 Hulp aan de ouders

De Kanjertraining geeft ons de volgende adviezen:

Ouders van gepest kind:

- a. Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind
- b. Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de kinderen die pesten om het probleem bespreekbaar te maken.
- c. Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- d. Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- e. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- f. Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van het kind dat pest:

- a. Neem het probleem van uw kind serieus
- b. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een ander kind te pesten
- c. Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- d. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- e. Besteed extra aandacht aan uw kind
- f. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport

- g. Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- h. Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle andere ouders:

- a. Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- b. Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- c. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag
- d. Geef zelf het goede voorbeeld
- e. Leer uw kind voor anderen op te komen
- f. Leer uw kind voor zichzelf op te komen

4. Stappenplan anti-pestprotocol

Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd. Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

Stap 1

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest en de leerling die gepest wordt. Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Indien wenselijk kan de leerkracht de ib-er op de hoogte stellen. Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag i.v.m. toezicht op het plein e.d.

Stap 2

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met het kind dat pest en het kind dat gepest wordt. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen. Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen.

Binnen één week vindt eerste evaluatie plaats. Leerkracht zal nauwkeurig observeren.

Stap 3

In geval dat ouders melding hebben gemaakt van pestgedrag wordt teruggekoppeld naar de ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Met de ouders wordt afgesproken dat er na de eerste evaluatie weer contact opgenomen zal worden. Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht de situatie als 'ernstig' inschat, zonder dat ouders melding hebben gemaakt.

Stap 4

Gesprek met het kind dat pest en het gepeste kind (leerkracht kan zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen?

Zo ja: dan de afspraken handhaven/bijstellen en een volgend gesprek over twee weken.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan. Leerkracht overlegt met de intern begeleider en de directie wordt hierbij betrokken. Er wordt een handelingsplan opgesteld voor de komende twee weken. Dit wordt met de ouders gecommuniceerd.

Stap 5

Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan het zorgteam. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen. Zo niet: nieuw

handelingsplan opstellen, waarbij eventueel ook externe deskundigheid, zoals bijvoorbeeld het samenwerkingsverband Unita, ingeschakeld kan worden.

Opmerkingen:

- a. Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht als notitie vastgelegd in de Parnassys.
- b. Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen.

Eventueel kan er besloten worden om een stap 6 te ondernemen:

Stap 6

Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren. Dit gesprek wordt geleid door de directeur en de intern begeleider. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond aanwezig.

Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

5. Grensoverschrijdend gedrag

De school heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen. Maar het kan misgaan. Dat is niet erg. Het zijn leermomenten. "Hoe ga je het de volgende keer doen! Hoe herstel je de emotionele en/of materiële schade. Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?"

Wangedrag kan zich op verschillende manier manifesteren:

- Verbaal: vernederen, schelden, bedreigen, buitensluiten, bijnamen geven, roddelen, etc.
- Fysiek: schoppen, knijpen, slaan, spugen, krabben, bijten, trekken, laten struikelen.
- Materieel: stelen, onder kladden, verstoppen van kleding en/of spullen, spullen kapotmaken van een medeleerling of van school, fietsbanden lekprikken.

Het doet zich een enkele keer voor dat een leerling zich wenst te misdragen en/of vindt daartoe het recht te hebben. "Ik zit er niet mee. Het is niet mijn probleem! Nou en.... moet ik weten. Ik doe het de volgende keer weer."

In dat geval wordt op dat moment contact opgenomen met de ouder. Zolang de ouder niet is te bereiken en/of niet op school is verschenen, wordt deze leerling uit de groep geplaatst. De groep wordt beschermd tegen deze leerling.

Het gesprek met de ouder wordt oplossingsgericht gevoerd. En voldoet aan de criteria zoals die in het voorgaande zijn omschreven. Als de ouders van mening zijn dat hun kind zich mag misdragen (bij deze invaller, want die kan geen lesgeven; ten opzichte van dat kind, want die doet altijd vervelend, heeft een rare moeder... enz.) wordt de leerling uit de klas gehaald. We noemen dit de eerste verwijdering. Tijdens de verwijdering wordt overwogen of deze leerling kan worden teruggeplaatst in de eigen klas. Terugplaatsing is afhankelijk van het idee dat de ouders en het verwijderde kind erop nahouden, namelijk: ik heb het recht mij te misdragen.

Als het kind zich niet wil misdragen dan wordt een begeleidingsplan voor gedrag uitgewerkt, waaraan de ouders meewerken en kan het kind worden teruggeplaatst.

Als dat niet mogelijk is (de ouders en de leerling zijn van mening dat het zich mag misdragen omdat...), wordt de leerling in een andere groep geplaatst. Een leerling uit groep 5, komt bijvoorbeeld terecht in groep 7 of 8.

Negatief gedrag wordt genegeerd door de leerkracht en de nieuwe groepsgenoten. Op die manier

wordt de leerling geholpen zich te houden aan normale gedragsregels. Begrijpt de leerling dat hij/zij zich moet houden aan de gedragsregels van de school, dan kan hij/zij worden teruggeplaatst naar de eigen groep.

5.1 Stappenplan grensoverschrijdend gedrag:

1. Directie, bouwcoördinator, mentor of ander persoon op school die vanuit "de lijn" (=hiërarchie) inschakelen om te ondersteunen en bij te staan.
2. Contact opnemen met de ouder(s) van dit kind. Proberen ter plekke telefonisch of door middel van directe afspraak met de ouders te overleggen hoe nu verder te handelen. In contact met de ouders wordt verteld wat het probleem is en wat de bedoeling van hun kind lijkt te zijn. Aan de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd of zij de bedoeling van hun kind (Ja of Nee), ondersteunen.
3. Zolang de ouders niet op school zijn geweest, wordt de leerling de toegang tot de klas ontzegd. Kern van deze laatste aanpak is de banden van deze leerling doorsnijden met de klasgenoten, zodat niet kan worden gemanipuleerd door deze leerling.

Directie beslist in overeenstemming met betrokkenen, ouders en leerkracht over eventuele schorsing van het kind dat pest van maximaal vijf dagen.

Mocht dit meerdere keren noodzakelijk zijn dan zal er met het Bevoegd Gezag worden overlegd of er een verwijdering procedure voor het kind dat pest in gang kan worden gezet.

6. Evaluatie

Dit pestprotocol wordt om de vier jaar geëvalueerd.

7. Websites

Meer informatie over het tegengaan van pesten is te vinden op www.pestweb.nl
www.primamethode.nl www.kanjertraining.nl

Stappenplan pestprotocol:

Stap 1 De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest en de leerling die gepest wordt.

Stap 2 De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met het kind dat pest en het kind dat gepest wordt.

Stap 3 In geval dat ouders melding hebben gemaakt van pestgedrag wordt teruggekoppeld naar de ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken.

Stap 4 Gesprek met het kind dat pest en het gepeste kind (leerkracht kan zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen?

Stap 5 Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan het zorgteam.

Indien nodig: **Stap 6** Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep